

مجموعہ آثار آیت اللہ طالقانی

شماره (۹)

درس ہمامی قرآنی

باقرآن

در زندان، در خانواده

در صحنہ

سید محمود طالقانی

بہ کوشش

مجمع فرهنگی آیت اللہ طالقانی

سرشناسه:	طالقانی، سید محمود، ۱۲۸۹ - ۱۳۵۸
عنوان و نام پدیدآور:	درس‌های قرآنی / سید محمود طالقانی.
مشخصات نشر:	تهران: شرکت سهامی انتشار با همکاری مجتمع فرهنگی آیت‌الله طالقانی، ۱۳۸۶
مشخصات ظاهری:	چاپ دوم، ۱۳۸۷، ۵۳۲ ص.
شابک:	ISBN 978-964-325-216-8
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیبیا.
یادداشت:	نمایه.
یادداشت:	کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع:	تفاسیر شیعه - قرن ۱۴.
شناسه افزوده:	مجتمع فرهنگی آیت‌الله طالقانی، گردآورنده.
شناسه افزوده:	شرکت سهامی انتشار.
رده‌بندی کنگره:	BP۹۸/ط۲۵۴
رده‌بندی دیویی:	۲۹۷/۱۷۹
شماره کتابشناسی ملی:	۱۰۶۸۴۷۳

- * درس های قرآنی
- * مجموعه آثار آیت الله سید محمود طالقانی - شماره (۱)
- * گردآورنده: مجتمع فرهنگی آیت الله طالقانی
- * رئیس کمیته علمی آثار آیت الله طالقانی: سید محمد مهدی جعفری
- * ویراستار: هرمز بوشهری پور
- * مستندساز: مجتبی لطفی
- * حروف چینی: مجتمع فرهنگی آیت الله طالقانی
- * صفحه آرایی: حروفچینی هُما (امید سید کاظمی)
- * ناشر: شرکت انتشار با همکاری مجتمع فرهنگی آیت الله طالقانی
- * شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۲۵-۲۱۶-۸
- * نوبت چاپ: چاپ دوم ۱۳۸۷
- * چاپ: چاپخانه نگاران شهر
- * شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
- * ۷۹۵۰ تومان

فروشگاه و دفتر مرکزی: خیابان جمهوری اسلامی، جنب خیابان ملت، شماره ۱۰۲، کدپستی: ۱۱۴۳۹۶۵۱۱۸
 تلفن فروشگاه مرکزی: ۳۳۱۱۴۰۴۴ دفتر مرکزی: ۳۳۹۰۴۵۹۲ دورنگار: ۳۳۹۶۸۸۶۲
 فروشگاه شماره ۱: میدان انقلاب، بازارچه کتبی تلفن: ۶۶۴۱۳۶۸۴ دورنگار: ۶۶۹۶۷۱۰۴
 WWW.ENTESHARCO.COM Email: info@entesharco.com

مجمع فرهنگی آیت الله طالقانی

مجمع فرهنگی آیت الله طالقانی: سعدی شمالی، خیابان شهید برادران قلندی، بعد از چهارراه ظهیرالاسلام، پلاک ۱۹۱
 کدپستی: ۱۱۴۸۹۳۵۱۱۱ ص: ۱۵۵-۱۱۴۹۵ تلفکس: ۷۷۵۳۷۰۲۲
 Email: info@wsp.ir

فهرست مطالب

۱۹	گزارش مجتبع فرهنگی در مورد طرح تدوین و انتشار مجموعه آثار آیت‌الله طالقانی.....
۱۹	مقدمه
۲۰	مراحل اجرای طرح
۲۲	پیشگفتار.....
۲۷	منشأ ظهور اوهام از نظر قرآن.....
۲۸	تفسیر لغات و مقاصد آیه
۲۸	منشأ قدرت ملک سلیمان ^(ع)
۳۰	سحر و کفر؛ روگردانی از قوانین و اسباب عالم
۳۰	وطن اوهام پیش از انتقال به مرکز یهودیت
۳۱	امداد خداوند؛ انتشار سحر و کهنات
۳۷	قرآن و روش هدایتی آن.....
۳۸	قرآن؛ کتاب هدایت انسان
۳۹	هدایت و اهمیت آن
۴۱	اهمیت علت غایی هدایت
۴۳	قرآن و دعوت به تفکر و تذکر
۴۵	آثار هدایتی و تربیتی قصه یوسف ^(ع)
۴۷	نقش هدایت در دعا و درخواست نعمت‌های الهی
۴۸	نماز و آثار هدایتی آن
۵۱	قدرت هدایت؛ عامل سعادت و پیروزی مسلمین
۵۲	انحراف مسلمین
۵۳	اهمیت تمسک به قرآن
۵۸	لزوم بازگشت مسلمین به قرآن
۶۰	تأویلات، مجهولات و اسرائیلیات؛ حجاب فهم قرآن
۶۷	با قرآن در زندان.....

- ۶۷ ..... پیشگفتار
- ۶۹ ..... انسان در گرو عمل خویش
- ۶۹ ..... ماندگاری حقایق قرآنی
- ۷۰ ..... پشیمانی دوزخیان
- ۷۱ ..... سوال بهشتیان از دوزخیان
- ۷۳ ..... هدایت
- ۷۳ ..... فطرت و محیط
- ۷۳ ..... قرآن؛ منبع هدایت بشر
- ۷۸ ..... طهارت و پاکیزگی باطن
- ۷۹ ..... حضرت مریم (ع) نمونه طهارت و پاکیزگی
- ۸۰ ..... نمونه‌های بی‌مانند اخلاق و انسانیت در اسلام
- ۸۱ ..... فاطمه زهرا (س) اسوه تقوا
- ۸۱ ..... فاطمه (س) در کنار بستر بیماری پدر
- ۸۱ ..... بانوی جوان در بستر بیماری
- ۸۳ ..... غسل، کفن و قبر مخفی زهرا (س)
- ۸۴ ..... درد دل‌های علی (ع) پس از دفن فاطمه (س)
- ۸۵ ..... عمل صالح؛ تغییر و تحول
- ۸۵ ..... انسان همیشه در حال تغییر و تحول
- ۸۶ ..... جدا نبودن دنیا از آخرت
- ۸۷ ..... عمل صالح چیست؟
- ۸۷ ..... حیات و زندگی طیب
- ۸۹ ..... ایمان شفافبخش
- ۸۹ ..... انسان و زندگی مطلوب
- ۹۰ ..... سلامتی، مرحله اولی خوشی
- ۹۰ ..... مجرد، مادی و نفسانی و سلامت آن‌ها
- ۹۳ ..... نقش توارث
- ۹۳ ..... آخرت، نتیجه دنیا
- ۹۴ ..... حیات طیب در وجود انسان
- ۹۴ ..... فکر، مهم‌ترین مرکز قدرت انسان
- ۹۵ ..... بیماری فکری شرک و مداوای آن
- ۹۷ ..... مجازات زندان در اسلام
- ۹۸ ..... تفاوت ازدواج با زنا
- ۹۹ ..... مجازات سرقت
- ۱۰۰ ..... احکام و شرایط بریدن دست دزد
- ۱۰۰ ..... شیوه‌های برخورد با مخالفان فکری

- ۱۰۲ ..... مایه جهنم در خود انسان است
- ۱۰۲ ..... ارتباط آغاز و انجام دنیا
- ۱۰۳ ..... بشر به دنبال عزت نفس
- ۱۰۳ ..... وحی، عقل عالی
- ۱۰۵ ..... احکام غذا خوردن
- ۱۰۵ ..... احکام غذا خوردن در اسلام چیست؟
- ۱۰۵ ..... انکار و خروج از دین (ارتداد)
- ۱۰۶ ..... حکم اسلام درباره غیبت و تهمت چیست؟
- ۱۰۶ ..... علم حدیث، رجال و درایه
- ۱۰۸ ..... استعانت
- ۱۰۸ ..... ضعف و اضطراب انسان
- ۱۰۹ ..... عوامل پیروزی انسان
- ۱۰۹ ..... جهاد اکبر و اصغر
- ۱۱۲ ..... روح نماز: ضبط، اتصال و اجرا
- ۱۱۶ ..... منطق علی^(ع)
- ۱۱۶ ..... علی^(ع) نماد کامل حق و عدالتخواهی
- ۱۲۱ ..... بشر؛ ناراضی و مضطرب
- ۱۲۲ ..... اصول و قوانین انبیاء، برون رفت از نارضایتی و اضطراب
- ۱۲۳ ..... ایمان و نماز؛ آرامش و اطمینان
- ۱۲۷ ..... قبله عامل رهایی بشر
- ۱۲۷ ..... نماز، راه ارتباط با مبدأ
- ۱۲۸ ..... مکان و لباس نمازگزار
- ۱۲۸ ..... اذان، یادآوری
- ۱۲۹ ..... نماز، فریضه‌ای فردی-اجتماعی
- ۱۳۰ ..... قبله رهاکننده بشر از بندگی
- ۱۳۰ ..... آغاز، با سوره «حمد»
- ۱۳۳ ..... روند رهایی و پیروزی مؤمنان
- ۱۳۳ ..... انسان، فلاح و رستگاری
- ۱۳۴ ..... اوصاف مؤمنان؛ نتایج که از ایمان حاصل می‌شود
- ۱۳۵ ..... نماز، ترکیبی از ذکر و حرکت
- ۱۳۸ ..... حکومت امام زمان^(عج)، حکومت عقل و اندیشه
- ۱۳۸ ..... نظریه حکومت فراگیر جهانی
- ۱۴۰ ..... فطرت بشریت، نقطه اشتراک همه ملل
- ۱۴۰ ..... حتمی بودن وعده‌های قرآنی
- ۱۴۲ ..... جملات علی^(ع) پیرامون حکومت عدل جهانی
- ۱۴۳ ..... حکومت رهایی عقل و رشد علم

- ۱۴۳ ..... زنده شدن کتاب و سنت پیامبر (ص) با ظهور امام زمان (عج)
- ۱۴۴ ..... درگرفتن جنگ عمومی و جهانی
- ۱۴۴ ..... حیات طبیعی امام زمان (عج)
- ۱۴۵ ..... ظهور منجی، اعتقادی شیعی و سنی
- ۱۴۶ ..... پول منشأ ربا
- ۱۴۷ ..... ربا در یهود، مسیحیت و غرب
- ۱۴۸ ..... اسلام و تحریم تدریجی ربا
- ۱۵۱ ..... پرستش
- ۱۵۱ ..... مراد از اهل کتاب
- ۱۵۲ ..... پرستش خدا؛ بازگشت از ارتجاع
- ۱۵۳ ..... سلام برای ما حکم اسم شب را دارد
- ۱۵۳ ..... دعوت سران یهود و نصاری و عکس‌العمل آنان
- ۱۵۶ ..... ربا یکی از علل برده‌داری
- ۱۵۶ ..... ربای اضعاف مضاعف در عربستان و نظریه قرآن
- ۱۵۷ ..... پیامبر (ص)، شارع مستقل از وحی نیست
- ۱۵۷ ..... تفاوت ربح با ربا
- ۱۵۸ ..... ربا در پول و جنس
- ۱۶۰ ..... توحید، سرود آزادی
- ۱۶۰ ..... یک آیه، اما اعلامیه‌ای برای جهان بشریت و آزادی
- ۱۶۱ ..... مفهوم آزادی
- ۱۶۱ ..... خداوند، مبدأ قانونی
- ۱۶۲ ..... بندگی خدا، آزادی است
- ۱۶۶ ..... حج، نفی عبودیت‌ها
- ۱۶۶ ..... اعیاد فطر و قربان
- ۱۶۷ ..... حج، اجتماعی برای تفاهم ملل
- ۱۶۸ ..... اهمیت عرفات
- ۱۷۰ ..... رمی جمرات
- ۱۷۰ ..... قربانی
- ۱۷۴ ..... واقعه بزرگ تاریخی عاشورا (۱)
- ۱۷۴ ..... فهم صحیح از واقعه عبرت آموز عاشورا
- ۱۷۵ ..... قیام پیامبر (ص)، علی (ع) و حسین (ع) و نفع بشریت
- ۱۷۶ ..... اختلاف مکاتب در پیوستی نفع بشری
- ۱۷۶ ..... همه‌جانبه‌گرایی در مکتب انبیا
- ۱۷۶ ..... بزرگ‌ترین مانع تکامل
- ۱۷۷ ..... حکومت طبقاتی و راه حل اسلام

- ۱۷۸ _____ تجدید جاهلیت به هنگام حاکمیت خلفا
- ۱۷۹ _____ مرگ معاویه و خلافت یزید
- ۱۸۰ _____ خطبه یزید بر سر قبر پدرش، معاویه
- ۱۸۲ ..... **واقعه بزرگ تاریخی عاشورا (۲)** .....
- ۱۸۲ _____ وضعیت عرب قبل از اسلام
- ۱۸۵ _____ ظهور اسلام و نفی کلی امتیازات
- ۱۸۵ _____ مخالفت بنی امیه و طوایف قریش، بانفو امتیازات
- ۱۸۶ _____ فتح مکه و امتیازخواهی پس از آن
- ۱۸۶ _____ حوادث پس از رحلت پیامبر (ص)
- ۱۸۷ _____ عدالت خواهی و نفی امتیازات
- ۱۸۷ _____ تلاش معاویه برای خلافت یزید
- ۱۸۸ _____ تلاش یزید برای گرفتن بیعت
- ۱۹۰ ..... **واقعه بزرگ تاریخی عاشورا (۳)** .....
- ۱۹۱ _____ واکنش امام حسین (ع) در مقابل درخواست بیعت
- ۱۹۴ _____ نامه امام (ع) به سران بصره
- ۱۹۵ _____ سخنان یزید بن مسعود در جمع مردم قبیله اش
- ۱۹۶ _____ نامه ابن مسعود به امام (ع) و واکنش آن حضرت (ع)
- ۱۹۷ _____ نامه های کوفیان به امام حسین (ع)
- ۱۹۸ _____ مسلم بن عقیل در کوفه
- ۱۹۹ _____ تکاپوی سران بنی امیه در کوفه و اعزام عبیدالله بن زیاد
- ۲۰۱ ..... **واقعه بزرگ تاریخی عاشورا (۴)** .....
- ۲۰۱ _____ عبیدالله بن زیاد کیست؟
- ۲۰۲ _____ عبیدالله در منزل هانی
- ۲۰۳ _____ چرا مسلم بن عقیل عبیدالله را ترور نکرد؟!
- ۲۰۳ _____ ابن زیاد به دنبال مسلم بن عقیل
- ۲۰۴ _____ هانی بن عروه در برابر ابن زیاد
- ۲۰۵ _____ قیام مسلم در کوفه
- ۲۰۵ _____ مسلم تنها در کوفه!
- ۲۰۶ _____ جستجوی خانه به خانه به دنبال مسلم
- ۲۰۷ _____ مسلم در محاصره، اما دلیر و سازش ناپذیر
- ۲۰۸ _____ مسلم در برابر ابن زیاد
- ۲۰۹ _____ شهادت مسلم
- ۲۱۰ ..... **واقعه بزرگ تاریخی عاشورا (۵)** .....
- ۲۱۰ _____ حرکت امام حسین (ع) از مکه
- ۲۱۲ _____ منازل بین راه

۲۱۳	لشکر حُر در مقابل امام حسین (ع)
۲۱۴	نامه ابن زیاد و توقف امام (ع) در کربلا
۲۱۹	واقعه بزرگ تاریخی عاشورا (۶)
۲۱۹	گریه و عزاداری برای شهدا
۲۲۰	موقعیت جغرافیایی و تاریخی کربلا
۲۲۱	هدف دو گروه در واقعه کربلا
۲۲۲	شب عاشورا
۲۲۳	روز عاشورا و خطبه امام حسین (ع)
۲۲۶	واقعه بزرگ تاریخی عاشورا (۷)
۲۲۶	ربوبیت: اصل اعتقادی بشر
۲۲۷	تفاوت ربوبیت موحدان و دیگران
۲۲۷	نزول ملائکه بر موحدان یا استقامت
۲۲۸	مراحل سه گانه روز عاشورا
۲۲۹	خطبه پایانی و حماسی امام حسین (ع) در کربلا
۲۳۲	آغاز نبرد تن به تن در روز عاشورا
۲۳۷	با قرآن در خانواده
۲۳۷	پیشگفتار
۲۳۹	تفسیر سوره حمد
۲۳۹	روند تکامل
۲۶۲	پرواگیری و هدایت
۲۶۴	معنا و مفهوم متقین در این آیه
۲۶۵	رابطه احساس مسئولیت و هدایت
۲۶۵	احتیاج بشر مترقی به هدایت
۲۶۶	اعجاز اعضای بدن
۲۶۷	هدایت، ضروری ترین نیاز حیات
۲۶۸	انسان و خواست های نامتناهی!
۲۶۸	محدودیت محیطی مکاتب بشری
۲۶۹	ناقص بودن مکتب سوسیالیسم
۲۶۹	آزادی، اراده و اختیار، گم شده بشر
۲۷۰	ضرورت هدایت، و ابزار هدایت
۲۷۱	وحی، عامل رهایی از سرگردانی
۲۷۲	انسان سازی، رسالت پیامبران الهی
۲۷۲	متعبد بودن، ذاتی انسان
۲۷۳	نفی همه خداها به جز خدای یکتا
۲۷۳	عوامل پرستش غیر خدا

- ۲۷۳ ..... مفهوم تقوا
- ۲۷۴ ..... تقوا: امری روحی، اخلاقی و فکری
- ۲۷۵ ..... آدم‌های متعدد و غیر متعدد
- ۲۷۶ ..... هدایت قرآن ویژه انسان‌های مسئولیت‌پذیر
- ۲۷۷ ..... قرآن، کتاب شناخت کلی عالم
- ۲۷۷ ..... علم و پیشرفت بدون هدایت
- ۲۷۸ ..... قرآن، و اثرگذاری در جوامع بشری
- ۲۷۹ ..... ایمان، حرکت مستمر
- ۲۸۰ ..... گزینه‌های دریافت آرامش
- ۲۸۱ ..... غیب، علم به ماورای ظاهر
- ۲۸۲ ..... نماز، اتصال به مبدأ لا تغییر
- ۲۸۲ ..... انفاق مادی و معنوی
- ۲۸۴ ..... **جامعه‌شناسی اعتقادی از منظر قرآن**
- ۲۸۶ ..... انبیا سلسله واحدند
- ۲۸۷ ..... تکامل وحی
- ۲۸۷ ..... مؤمنین، اهل یقین و شهود در آخرت
- ۲۸۹ ..... انسان‌های برگزیده رأس مخروط آفرینش
- ۲۹۰ ..... تسلط بر هدایت
- ۲۹۰ ..... مفلح: رستگار و هموارکننده راه
- ۲۹۱ ..... کافران، فاقد قابلیت هدایت
- ۲۹۱ ..... سه گروه انسان از جهت هدایت
- ۲۹۱ ..... کفر چیست؟
- ۲۹۳ ..... اهمیت جایگاه عقل در ادراکات انسان
- ۲۹۵ ..... قلب مرکز حیات روحی و معنوی انسان
- ۲۹۷ ..... **جامعه‌شناسی رفتاری از منظر قرآن**
- ۲۹۷ ..... گروه‌بندی اجتماع به لحاظ رفتاری
- ۲۹۹ ..... توصیف گروه سوم: منافقان
- ۳۰۳ ..... تفاوت شعور با عقل و علم
- ۳۰۴ ..... بیماری نفاق؛ میان موت و حیات
- ۳۰۵ ..... مفهوم افزایش مرض روحی!
- ۳۰۸ ..... **منافقان و فریب خود**
- ۳۰۹ ..... ادراکی به نام شعور، منافقان بدون شعور
- ۳۰۹ ..... منشأ نفاق
- ۳۱۱ ..... انتخابی بودن بیماری نفاق
- ۳۱۱ ..... منافق: بشر چندچهره

- ۳۱۲ _____ رشد بیماری نفاق در منافقان
- ۳۱۳ _____ غفلت، عامل عدم احساس بیماری‌های درونی
- ۳۱۴ _____ چگونگی فساد منافقان در جامعه
- ۳۱۶ ..... نفاق و حیوانی .....
- ۳۱۷ _____ جمع‌بندی مباحث گذشته
- ۳۲۱ _____ فعل و انفعالات دائمی در جسم و روح انسان
- ۳۲۲ _____ تمثیل اول منافقان
- ۳۲۴ _____ تمثیل دوم منافقان
- ۳۲۵ _____ حماقت و جهالت منافقان
- ۳۲۶ _____ رها نکردن انسان به حال خود
- ۳۲۶ _____ ایمان و کارکرد آن در دنیای مضطرب
- ۳۲۶ _____ چشم و گوش انسانی برای منافقان
- ۳۲۸ ..... هدایت، گمراهی، نقض عهد .....
- ۳۲۹ _____ بهره‌گیری از تمثیل‌ها برای هدایت و گمراهی
- ۳۲۹ _____ بررسی کلمه «فسق»
- ۳۳۰ _____ انسان و محیط زیست
- ۳۳۰ _____ فاسق از دیدگاه قرآن
- ۳۳۲ _____ فاسق و بریدن پیوندهای الهی
- ۳۳۳ _____ مؤمنان و تحکیم پیوندها
- ۳۳۴ _____ سوال از کافران
- ۳۳۵ _____ تکامل و قبض و بسط حیات
- ۳۳۶ _____ داستان خلقت و آدم
- ۳۳۷ _____ آسمان، واقعیتی نسبی
- ۳۳۸ _____ معنی: «استوا» بر آسمان
- ۳۳۹ _____ معنی هفت آسمان
- ۳۴۰ _____ موجودی به عنوان خلیفه خدا
- ۳۴۰ _____ قدرت بیان و مشیت خداوند
- ۳۴۳ _____ استفهام انکاری یا تعجبی توسط ملائکه
- ۳۴۴ _____ منشأ علم ملائکه نسبت به آدم
- ۳۴۴ _____ پاسخ خداوند به اعتراض ملائکه
- ۳۴۵ _____ ملائکه موجوداتی مجرد و محدود
- ۳۴۵ _____ انسان موجودی غیر مجرد
- ۳۴۶ _____ تعلیم «اسماء» به انسان
- ۳۴۸ ..... هبوط آدم .....
- ۳۴۸ _____ آرامش، نتیجه تحول

- ۳۴۹ ..... علم؛ درک و دریافت
- ۳۵۰ ..... تلقی و دریافت کلمات وحی توسط آدم
- ۳۵۰ ..... توبه حاصل تحول روحی و درک صحیح از حقایق
- ۳۵۲ ..... هبوط؛ هبوط همه انسان‌ها
- ۳۵۲ ..... اختیار پذیرش و عدم پذیرش
- ۳۵۲ ..... رفع خوف و حزن
- ۳۵۶ ..... رمز رهایی از غرائز و شهوات.....
- ۳۵۶ ..... شرایط اجتماعی سال ۱۳۵۷
- ۳۵۷ ..... چند سفارش و نصیحت
- ۳۵۸ ..... چشم‌اندازی به آیات ۱۵-۲۶ سوره نازعات
- ۳۶۰ ..... طوی، وادی تحیر
- ۳۶۱ ..... روش قرآن در دعوت به تزکیه و هدایت
- ۳۶۲ ..... تکبر و عصیان، سد راه خشیت
- ۳۶۴ ..... تداوم عصیان و سقوط نهایی
- ۳۶۷ ..... با قرآن در صحنه.....
- ۳۶۷ ..... پیشگفتار
- ۳۶۷ ..... لزوم طرح قرآن در صحنه
- ۳۷۱ ..... با قرآن در صحنه (۱).....
- ۳۷۱ ..... انسان نازع، ناشط، سابع، سابق
- ۳۷۲ ..... دریافت حقایق قرآن در ضمن حرکت
- ۳۷۲ ..... معنای «نزع»
- ۳۷۲ ..... حرکت نزعی و چگونگی آن
- ۳۷۴ ..... نشط، نتیجه حرکت نزعی
- ۳۷۵ ..... برخوردار نبوت با طغیان
- ۳۷۵ ..... «طغیان» مغایر با اراده خدا و نظام عالم
- ۳۷۶ ..... چگونگی برخورد با طاغی
- ۳۷۷ ..... رویارویی طغیان با نبوت
- ۳۷۸ ..... با قرآن در صحنه (۲).....
- ۳۷۸ ..... اراده خدا و جریان تاریخ
- ۳۷۹ ..... چرایی‌های «قصص» قرآن
- ۳۷۹ ..... حروف مقطعه آیات
- ۳۸۱ ..... اراده خداوند و حق تعیین سرنوشت
- ۳۸۱ ..... اراده خدا و حکومت مستضعفین
- ۳۸۴ ..... نتیجه طغیان
- ۳۸۴ ..... طبیعت، مجموعه‌ای هدف‌دار

- با قرآن در صحنه (۳) ۳۸۶
- مبارزه و مقابله با قرآن! ۳۸۶
- شکست بلاغت عرب در برابر قرآن ۳۸۸
- شرق و غرب در برابر قرآن و اسلام ۳۹۰
- نمونه‌ای از آیات ساختگی در مقابله با قرآن ۳۹۱
- اعجاز بلاغی و علمی قرآن ۳۹۲
- با قرآن در صحنه (۴) ۳۹۴
- پیامبران، منشا تحولات تاریخ‌اند ۳۹۴
- حقیقت معجزه ۳۹۴
- تفاوت مفاهیم نبی و رسول ۳۹۵
- معجزات، نشانه‌هایی بر حقانیت رسولان ۳۹۶
- اعجاز قرآن و جاذبه و دافعه آن ۳۹۷
- بررسی جهات اعجازی قرآن ۳۹۷
- شرایط محیطی نزول قرآن ۳۹۹
- پیامبران، از میان مردم زمانه خویش ۴۰۰
- شخصیت پیامبر (ص) ۴۰۱
- مقابله قریش با پیامبر (ص) ۴۰۲
- تحدی و مبارزه طلبی قرآن ۴۰۵
- اعجاز قرآن و نظریه «صرفه» ۴۰۷
- انسان، اعجاز قرآن ۴۰۷
- اعجاز محتوایی قرآن ۴۰۸
- اعتراض مفرضانه نسبت به احکام قرآن ۴۰۸
- احکام مترقی اسلام، منبع بسیاری از قوانین حقوقی جهان ۴۱۰
- معنای استضعاف در قرآن ۴۱۰
- مفهوم طاغوت در قرآن ۴۱۱
- ریشه حوادث داخلی ۴۱۲
- نظام اصیل اسلامی و مبانی وحدت مسلمانان ۴۱۲
- قرآن عامل وحدت مسلمانان ۴۱۳
- مسئولیت روحانیت ۴۱۴
- رسالت علما در مساجد ۴۱۴
- با قرآن در صحنه (۵) ۴۱۷
- آزاداندیشی و حق طلبی ۴۱۷
- نقش پیامبر (ص) در تاریخ ۴۱۸
- اتهام به پیامبر (ص) و اسلام ۴۱۹
- دو عامل مهم پیشرفت اسلام، قرآن و شخصیت پیامبر (ص) ۴۲۰

- ۴۲۰ _____ رحمت و سعه صدر پیامبر (ص)
- ۴۲۱ _____ لزوم توأمان جذب و دفع
- ۴۲۲ _____ تأثیر قرآن، شخصیت پیامبر (ص)، فضای اجتماعی آن روز
- ۴۲۳ _____ نمونه‌هایی از جذابیت قرآن
- ۴۲۴ ..... با قرآن در صحنه (۶) .....
- ۴۲۵ _____ ردّ دلیل «صرفه» برای اعجاز قرآن
- ۴۲۶ _____ سرّ اعجاز قرآن
- ۴۲۷ _____ حقیقت سخن، کلام و اعجاز آن
- ۴۲۸ _____ حقیقت نوشتن و اعجاز آن
- ۴۲۹ _____ ماهیت ماده، علت فاعلی و قابلی
- ۴۳۰ _____ عوامل ظهور ماتریالیسم
- ۴۳۱ _____ نقد اصالت‌گرایی ماده
- ۴۳۲ _____ استفاده ابزاری از دین!
- ۴۳۳ _____ قرآن و عقیده دهریون
- ۴۳۴ _____ مسئولیت‌ناپذیری، یکی از علل بی‌دینی
- ۴۳۵ _____ از جمله آیات الهی: تبدیل و تبدل عناصر
- ۴۳۶ _____ حیات، پدیده‌ای اعجاز‌آمیز
- ۴۳۷ _____ بی‌مانندی آیات قرآن
- ۴۳۸ ..... با قرآن در صحنه (۷) .....
- ۴۳۹ _____ حقیقت تفسیر و ممنوعیت تفسیر به رأی
- ۴۴۰ _____ سوگندهای قرآن
- ۴۴۱ _____ تفسیر قرآن با جهت‌گیری انتطابقی
- ۴۴۲ _____ برداشت‌ها و انتطاباق‌های مختلف مفسران
- ۴۴۳ _____ لزوم تدبیر امور به دست انقلابیون
- ۴۴۴ _____ تبدیل حرکت نزعی به نشاطی
- ۴۴۵ _____ پاسخ قرآن به منکران معاد
- ۴۴۶ _____ موسی^(ع) و رسالت او
- ۴۴۷ _____ طاغی، طاغوت و مستبد
- ۴۴۸ _____ چگونگی واکنش فرعون در مقابل موسی^(ع)
- ۴۴۹ _____ عاقبت فرعون‌های طغیانگر
- ۴۵۰ ..... با قرآن در صحنه (۸) .....
- ۴۵۱ _____ لزوم بازگشت به سرچشمه زلال قرآن
- ۴۵۲ _____ نگاهی به سوره نازعات
- ۴۵۳ _____ درک ارتباط آیات مختلف با یکدیگر
- ۴۵۴ _____ ارتباط آیات سوره نازعات با یکدیگر

- ۴۶۴ تفاوت تاریخ‌نگاری با فلسفه تاریخ
- ۴۶۵ داستان موسی^(ع) و فرعون
- ۴۶۷ قدرت طاغوت‌ها
- ۴۶۷ ورود موسی^(ع) به کاخ فرعون
- ۴۶۸ خروج موسی^(ع) از کاخ و کشتن مرد قبطی
- ۴۶۸ موسی^(ع) و دختران شعیب^(ع)
- ۴۶۹ چوپانی پیامبران^(ع)
- ۴۷۰ وادی مقدس و آخرین مرحله نزع
- ۴۷۱ مشکلات موسی^(ع) با قوم بنی‌اسرائیل
- ۴۷۲ فرعون‌ها و طاغوت‌چهار
- ۴۷۵ با قرآن در صحنه (۹)
- ۴۷۵ بخش‌هایی از سوره «نازعات»
- ۴۷۷ قرآن، کتاب هدایت
- ۴۷۹ وحی و علم
- ۴۸۰ نظریه ثابت بودن اصول عالم و قرآن
- ۴۸۱ نظریات علمی و غیر علمی
- ۴۸۲ قرآن و چگونگی خلقت آسمان
- ۴۸۴ قرآن و چگونگی خلقت زمین
- ۴۸۵ دوره تکوین آب، گیاه و کوه‌ها
- ۴۸۶ با قرآن در صحنه (۱۰)
- ۴۸۶ نگاه تدبیری به قرآن
- ۴۸۷ خلاصه‌ای از مباحث گذشته
- ۴۸۸ بیان قاطع واقعیت‌ها در وحی
- ۴۸۸ وجود ابتدا و انتها در عالم خلقت
- ۴۸۹ غایت و هدف خلقت
- ۴۸۹ معنای «طامه الکبری»
- ۴۹۱ نهایت عالم و تحول انسان
- ۴۹۱ قیامت هوشیاری و بیداری
- ۴۹۲ غفلتی کلی، لازمه این عالم
- ۴۹۳ قیامت: از میان رفتن پرده‌های غفلت
- ۴۹۳ پرونده هر انسان
- ۴۹۵ قرآن و بقای آدم
- ۴۹۶ «روز»
- ۴۹۷ تذکر و قیامت

- ۴۹۸ ..... بروز جهنم در قیامت
- ۴۹۹ ..... ثقل اعمال نیک و بد
- ۵۰۱ ..... با قرآن در صحنه (۱۱)
- ۵۰۱ ..... مسیر دوم انسان
- ۵۰۲ ..... تأثیرگذاری اعمال انسان‌ها بر یکدیگر
- ۵۰۲ ..... دنیانگری و تنگ‌نظری: دو عامل طغیان
- ۵۰۳ ..... طغیان و استبداد بر نفس
- ۵۰۴ ..... آخرت و آینده‌نگری
- ۵۰۵ ..... معنی برگزیدن دنیا بر آخرت
- ۵۰۵ ..... مفهوم ایثار و برتری آن بر انفاق
- ۵۰۶ ..... مفهوم انفاق، نتایج و اهمیت آن
- ۵۰۷ ..... غالب آیات ایثار در وصف علی^(ع)
- ۵۰۸ ..... طغیانگران و انحصار اموال
- ۵۰۹ ..... پس در مقابل طاغی چه کسی است؟
- ۵۱۰ ..... زیان‌های عدمی طغیان
- ۵۱۱ ..... علی^(ع) و رشد افکار
- ۵۱۱ ..... خوف از مقام ربّ و دلخوش نبودن به دنیا
- ۵۱۲ ..... طاغوت‌چپه‌های سرگردان بین دنیا و آخرت
- ۵۱۳ ..... سؤال همیشگی از قیامت
- ۵۱۳ ..... مفهوم «ساعت» در قرآن
- ۵۱۵ ..... فهرست آیات
- ۵۲۱ ..... فهرست احادیث و روایات
- ۵۲۳ ..... فهرست اسامی
- ۵۲۹ ..... فهرست اماکن
- ۵۳۱ ..... فهرست کتاب‌ها

گزارش مجتمع فرهنگی در مورد طرح تدوین و انتشار مجموعه آثار آیت الله طالقانی

مقدمه

آیت الله طالقانی از چهره‌های مؤثر سیاسی-فکری نوگرا و آزادیخواه دوران معاصر محسوب می‌شود. در دوران خیزش سیاسی و فکری انقلاب اسلامی، از وی به عنوان نمادی از تساهل، مدارا، شورا، مردم‌سالاری و دینداری یاد می‌شود که نقش و جایگاه رفیع و ممتاز ایشان در عرصه‌های مختلف مبارزه و انقلاب چند دهه اخیر ایران، غیر قابل انکار است.

آیت الله طالقانی در تمامی دوران حیات خود مورد اعتماد اکثر نیروهای فعال سیاسی، فرهنگی و اجتماعی بود و نقش مؤثری در ایجاد تعادل، همفکری و همدلی سیاسی بین نیروهای وفادار به انقلاب اسلامی ایفا کرد. به دلیل رویکرد تساهل‌گونه با نیروهای سیاسی و ارتباطات گسترده، نزدیک و ملموس با مردم، چهره سیاسی ایشان برجسته‌تر از چهره فکری می‌نماید. با وجود این، آثار آیت الله طالقانی نشان می‌دهد نه تنها فعالیت‌های وی معطوف به جهت‌گیری‌های صرفاً سیاسی نبوده است، بلکه برنامه‌ها و آثار هدف‌دار فکری ایشان در زمره آثار قابل اعتنای متفکران تاریخ معاصر است.

متأسفانه علیرغم اهتمام و جدیتی که در آستانه انقلاب اسلامی نسبت به چاپ و نشر آثار، گفته‌ها و نوشته‌های ایشان صورت گرفته، با گذشت زمان و به دلایل متعدد سیاسی، صاحبان قلم و علاقه‌مندان به تفکر او نتوانسته‌اند کار گردآوری و تدوین آثار ایشان را به انجام برسانند. علاوه بر این، بسیاری از آثار ایشان از دسترس خارج شده است و یا در کتابخانه‌های شخصی و مراکز و مجامع دور از دسترس قرار دارد. آثار موجود نیز عمدتاً از کیفیت پایین چاپ و یا اعمال سلیقه در انتخاب آثار و بعضاً اعمال ویرایش‌های محتوایی غیر مستند و غیر فنی در متن برخوردارند.

پس از رحلت آیت الله طالقانی در ۱۹ شهریورماه سال ۱۳۵۸، فرزندان و دوستان نزدیک ایشان طبق اطلاعیه‌ای که منتشر کردند همه قسمت‌های دفتر آیت الله طالقانی را تعطیل کردند. در آن زمان نیاز به نظارت بر انتشار آثار احساس گردید و دفتری به همین منظور با عنوان «بنیاد فرهنگی

آیت‌الله طالقانی، فعالیت خود را آغاز نمود و با همکاری آقایان دکتر سیدمحمد مهدی جعفری و محمد بسته‌نگار به انتشار آثار آیت‌الله طالقانی دست زده‌اند. این بنیاد تنها موفق شد در یک دوره کوتاه به چاپ برخی از سخنرانی‌های دوران انقلاب ایشان بپردازد که بنا به جهاتی، از قبیل موانع ثبتي و مشکلات مالی متوقف شد و مسکوت ماند.

پس از چندی فرزندان آیت‌الله طالقانی در یک نشست خانوادگی (طبق صورتجلسه مورخه ۷۳/۶/۱۱) سه نفر از اعضای خانواده را به عنوان اعضای ناظر بر آثار آیت‌الله طالقانی و نشر و نگهداری آن انتخاب نمودند که این هیئت با انتخاب دو نفر دیگر به پنج نفر ارتقاء یافت. اولین اقدام این هیئت تأسیس یک مجموعه به نام «مؤسسه مجتمع فرهنگی آیت‌الله طالقانی» بود که با تدوین اساسنامه در سال ۱۳۷۶ آن را به ثبت رساند که عمده اهداف آن حفظ و نشر آثار آیت‌الله طالقانی می‌باشد.

نظر به جایگاه آیت‌الله طالقانی در شکل‌گیری حوادث سیاسی انقلاب اسلامی و جایگاه فکری ایشان در تبیین و تفسیر مبانی فکری خیزش ملی و اسلامی مردم ایران ضرورت گردآوری، تدوین و انتشار آثار ایشان بیش از گذشته احساس می‌شود تا از یک‌سو مبانی فکری خیزش انقلاب اسلامی مستند و محفوظ بماند، از دیگر سو زمینه بحث و تحقیق در مبانی نظری ایشان فراهم شود. لذا به منظور تدوین و انتشار آثار آیت‌الله طالقانی، طرح تدوین آثار ایشان پیشنهاد و طی مراحل به شرح ذیل برنامه‌ریزی گردید.

مراحل اجرای طرح

مرحله اول: شناسایی منابع از طریق انتشار فراخوان در روزنامه‌های کثیرالانتشار، مکاتبه با سازمان‌های ذیربط (سازمان اسناد ملی ایران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، مرکز اسناد تاریخی، وزارت اطلاعات، صدا و سیما، مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر و...)، مراجعه به کتابخانه‌های معتبر کشور مانند کتابخانه ملی ایران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، آرشیو روزنامه اطلاعات و...، ارتباط با نزدیکان آیت‌الله طالقانی و جستجو در کتابخانه‌های شخصی و بالاخره گردآوری آثار صوتی، تصویری و مکتوب ایشان می‌باشد. البته بخشی از کتاب‌هایی که مربوط به فقه و حقوق می‌گردید به دانشکده حقوق دانشگاه تهران اهدا گردیده است.

مرحله دوم: مطالعه و داوری علمی در مورد آثار آیت‌الله طالقانی و انتخاب نسخه‌های اصیل قابل استناد می‌باشد.

مرحله سوم: پیاده‌سازی آثار صوتی و تصویری، حروفچینی، ویراستاری مستندسازی و نمونه‌خوانی نسخه‌های برگزیده انجام می‌گیرد. همچنین کتابنامه و نمایه موضوعی و فهرست‌های گوناگون در این مرحله تهیه خواهد شد.

مرحله چهارم: دسته‌بندی موضوعی آثار که توسط کمیته علمی انجام می‌گیرد.
 مرحله پنجم: چاپ و انتظار آثار گردآوری شده است که توسط انتشاراتی منتخب انجام می‌پذیرد.
 مرحله ششم: تهیه لوح فشرده (CD) آثار صوتی-تصویری و مکتوب که توسط خدمات کامپیوتری منتخب انجام می‌گیرد.
 ارکان طرح تدوین بدین شرح می‌باشد:

الف: ارکان اجرایی

۱- مدیریت پروژه ۲- کمیته گردآوری ۳- کمیته آماده‌سازی.

۱. مدیریت پروژه را مجتمع فرهنگی آیت‌الله طالقانی به عهده دارد. مدیر عامل مجتمع فرهنگی به عنوان نماینده تام‌الاختیار مجتمع در طرح تدوین و انتشار آثار آیت‌الله طالقانی محسوب می‌شود.

۲. کمیته گردآوری، کار گردآوری مجموعه آثار، پیاده‌سازی آثار صوتی و تصویری آیت‌الله طالقانی، تنظیم کتابنامه و نمایه موضوعی و انواع فهرست‌ها را بر عهده دارد. اعضای این کمیته عبارتند از: محمدحسن علانی طالقانی، اعظم علانی طالقانی، جواد رحیم‌پور، طیبه فراصت، آرمان رضاپور، امیرمحسن یحوی، ابوذر فرض‌پور و مصطفی علیزاده.

۳. کمیته آماده‌سازی، فعالیت‌های مربوط به ویراستاری، حروف‌نگاری، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی، انجام مذاکرات با ناشران و نظارت بر روند چاپ و انتشار را بر عهده دارد. همکارانی که تا به حال با این کمیته همکاری داشته‌اند عبارتند از: اعظم طالقانی، هرمز بوشهری‌پور، حجت‌الاسلام مجتبی لطفی، امیر طیرانی، آرزو سلطانی‌نیا، دکتر محمد نامی، حسن صراحی و طیبه سیاهی.

ب: کمیته علمی

کمیته علمی کار مستندسازی و انتخاب نسخه‌های اصلی آثار، دسته‌بندی موضوعی آثار گردآوری شده، تهیه شیوه‌نامه‌های موضوعی در زمینه مستندسازی آثار، نحوه ویرایش محتوایی و فنی را بر عهده دارد.
 اعضای کمیته علمی آقایان دکتر سیدمحمد مهدی جعفری، دکتر محسن کدیور، دکتر مقصود فراستخواه، مهندس عبدالله گودرزی، دکتر محمد نامی و خانم اعظم طالقانی می‌باشند.

پیشگفتار

یکی از اصول نهضت اصلاح طلبی سیدجمال‌الدین اسدآبادی^۱، «بازگشت به قرآن» به عنوان یک کتاب «راهنمای عمل» برای مسلمانان بود. زیرا از هنگامی که مسلمانان عمل به آموزه‌های قرآن و رهنمودهای سنت را رها کرده به فقه و احکام عملی و ظاهر عبادات پرداختند و قرائت قرآن را برای بردن ثواب اخروی و تیمن و تبرک در پیش گرفتند، به سرایشی انحطاط افتادند و گرد غفلت بر سر و رویشان نشست و دیگران، یعنی غیر مسلمانان، با عمل کردن به رهنمودهای زندگی‌بخش قرآن، در صحنه زندگی اجتماعی و فرهنگ و تمدن بشری، از مسلمانان پیش افتادند و مسلمانان را مبهوت و خودباخته خویش کردند و حتی آنان را به بردگی گرفتند. و این روند را امیرالمؤمنین^(ع) در وصیت آخرین خود به دو فرزندش حسنین^(ع) هشدار داده است: «اللّٰهُ اَللّٰهُ فِی الْقُرْآنِ! لَا یَسْبِقُنْکُمْ بِالْعَمَلِ بِهٖ غَیْرُکُمْ»^۲ (خدای را، خدای را در مورد قرآن در نظر داشته باشید! مبادا در عمل کردن به [رهنمودهای] آن دیگران از شما پیشی گیرند).

۱. در سال ۱۲۵۴ ه.ق. در اسدآباد از تولد همدمان متولد و سال ۱۳۱۴ یا ۱۳۱۵ در استانبول در قبرستان شیخ‌نظر مزارقی قبرستان بزرگان و علما دفن شد. از بیدارگران و اصلاح‌طلبان بزرگ عصر خود در مشرق‌زمین بود. وی به کشورهای بسیاری مسافرت کرد. از شاگردان وی می‌توان به شیخ محمد عبده، مفتی مصری و سیدعبدالله ندیم اشاره کرد. وی اعتقاد داشت راه پیشرفت مسلمانان بازگشت به آموزه‌های اسلام و باور کردن هویت دینی خویش و اتفاق و اتحاد است. وی می‌گوید: مسلمانان اتفاق کرده‌اند که اتحاد و اتفاق با یکدیگر نداشته باشند. دریفا که هر یک مانند خوره همدیگر را می‌خورند، تیشه به ریشه خود می‌زنند، برای خرسندی دشمنان محمد^(ص) پشت به قبله می‌کنند و قرآن مجید را ندیده می‌انگارند، غربزدگی را سرمایه‌افزار خود و خاندانشان می‌پندارند. سیدجمال روزنامه عروة الوثقی را در سال ۱۳۰۱ قمری با کمک محمد عبده در پاریس منتشر کرد که پس از ۱۸ شماره با دبسه انگلیسی‌ها تعطیل شد. ملاقات‌ها و نامه‌های وی به پادشاهان و سران کشورها و دانشمندان کشورهای مختلف که با دیدگاه اصلاح‌گرایانه نگارش یافت، معروف و پرمحتوا است. جواهر لعل نهرو درباره وی می‌گوید: بزرگ‌ترین اصلاح‌طلب قرن نوزدهم در مصر سید جمال‌الدین اسدآبادی بود که یک پیشوای مذهبی بود و خواست اسلام را از راه سازش دادن با مقتضیات دنیای جدید متحول سازد. سیدمحسن امین، اعیان الشیعه؛ مدرسی چهاردهی، سیدجمال‌الدین اسدآبادی و اندیشه‌های او.

۲. نهج‌البلاغه، نامه ۴۷.

سیدجمال‌الدین با فریادهای بیدارسازنده خود بر سر مسلمانان، آنان را فراخواند که قرآن را، به جای قرائت بر سر مردگان، و در قبرستان‌ها، و بستن بر بازوی نوعروسان و کودکان، به صحفه زندگی آورده و به عنوان راهنمای عمل از آن استفاده کنند.

آیت‌الله طالقانی که از کودکی و نوجوانی و دوران تحصیل در تهران، قم و نجف، این فریاد را در گوش جان نگاه داشته بود و می‌دید که در حوزه‌های علمیه و در اجتماع مسلمانان از آموزش و تفسیر قرآن - به عنوان راهنمای عمل - خبری نیست، با خدای خود عهد کرد که پس از فراغت از تحصیل، هرگز از تدریس و تفسیر قرآن در صحفه اجتماع مسلمانان غفلت نرزد و در این راه لحظه‌ای قرار و آرام نگیرد که امیرالمؤمنین^(ع) این پیمان بسته شده در میان خدا و دانشمندان را به او آموخته بود: «وَمَا أَخَذَ اللَّهُ عَلَى الْعُلَمَاءِ إِلَّا يَأْزُوا عَلَى كَيْفَةِ ظَالِمٍ وَلَا تَقْبَلُ مَظْلُومٌ...»^۱ (و اگر خدا این وظیفه را بر گردن دانشمندان آگاه بسته بود که در برابر پرخوری ستمگر و گرسنگی ستم‌رسیده لحظه‌ای قرار و آرام نگیرند...).

و او در دوران دیکتاتوری سیاه ضد مردمی و ضد مذهبی رضاخانی، روند رسیدن به مرجعیت فقهی و احکام عملی را رها کرده، به تهران آمد و با عزمی پیامبرانه و با زبانی هشداردهنده، به تفسیر قرآن و نهج‌البلاغه کمر همت بست و پیوسته در هر شرایطی، حتی در زندان و تبعید، دوران خفقان و دوران رهایی و پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در ایران و دیگر کشورهای اسلامی، تا دم مرگ در اجرای این رسالت انسانی آگاهی‌بخش، از پای نشست تا اینکه با جهادی خستگی‌ناپذیر برای به صحفه آوردن قرآن و کتاب را راهنمای عمل ساختن، به پروردگار خود پیوست.

و اینک ماییم و آثاری پراکنده از آن مصلح منذر که هر یک بر طبق شرایط روز - غالباً با عجله و بدون فرصت - ویراستاری، چاپ و منتشر شده‌اند، و یا به صورت یادداشت‌های پراکنده باقی مانده‌اند. میراثی گرانبها، برانگیزنده، زندگی‌ساز و مُلهم از قرآن و نهج‌البلاغه و رهنمودهای نبوی^(ص) که از زبان و قلم آیت‌الله طالقانی به تقریر و تحریر درآمده است.

به منظور آنکه این آثار به شکل شایسته‌ای در اختیار علاقه‌مندان آن بزرگوار، تشنگان حقیقت، و خواستاران عمل به آموزه‌ها و رهنمودهای اسلامی قرار بگیرد، مجتمع فرهنگی آیت‌الله طالقانی، مصمم گردید، همه آن‌ها را که چاپ و منتشر شده یا نشده‌اند، به شکلی شایسته به صورت مجموعه آثار درآورد و به خواستاران عرضه بدارد. برای این منظور جلسات متعددی از صاحب‌نظران تشکیل، و با ایجاد کمیته‌ای علمی و اجرایی، گردآوری، ویراستاری و چاپ و انتشار آثار پراکنده، به صورت موضوعی، برنامه‌ریزی شد.

۱. نهج‌البلاغه، خطبة ۳.

در نخستین گام، از آثار قرآنی آیت‌الله طالقانی که تاکنون چاپ نشده بود: با قرآن در زندان، با قرآن در خانواده، و نیز دو مقاله دیگر از آن بزرگوار تحت عناوین: «روش هدایتی» و «منشأ ظهور اوهام»، با توضیحاتی که در مقدمه هر یک از آنها داده شده است، همراه با مجموعه با قرآن در صحنه، تحت عنوان کلی «درس‌های قرآنی» به خوانندگان عرضه می‌شود. با امید به آنکه توفیق الهی بهره «مجتمع فرهنگی آیت‌الله طالقانی» شود و دیگر آثار آن بزرگوار نیز با کیفیتی خوب و شایسته در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد.

سیدمحمد مهدی جعفری

مردادماه ۱۳۸۵